

(Διονύσιος ὁ ἀπὸ Φιλίππουπό-
λεως - 1467 - 1472)

Τοῦ κ. Γιάννη Βλαχογιάννη

Εἶχε ἀνεβῇ στὸν πατριαρχικὸ
θρόνον τῆς Πόλης, ὅχι πολὺν και-
ρὸν, ὁ Μάρκος ὁ Ξυλοκαρά-
βης, ἀφ’ οὗ προκάτοχος τοῦ 'Ι-
ωάννου ἑξῆς τὸ θρόνον, μὰ ἔχα-
σε καὶ τὰ γένεια τοῦ κομμένα
μέ σουλτανικῆ προστάγι γιὰ τὴν
ἀντιστάθηκε στὸ θέλημα τοῦ
Σουλτάνου. Ὁ Μάρκος δὲν ἔμει-
νε πολὺν καιρὸ στὸ θρόνον τὸν
πατριαρχικόν, κ’ ἀνάψαντα τὰ
σκάνταλα τριγύρω του. Οἱ Τρα-
πεζοῦντιοι ἀρχόντες, δυνατοὶ στὸ
σαράϊ τὸ βασιλικόν, ἔχοντας τὰ
παιδιά τους κοντὰ στὸ βασίλειον
μέ μεγάλα ἀξιώματα, θέλανε
καὶ καλὰ νὰ ρίξουν τὸ Μάρκο
ἀπὸ τὸ θρόνον, καὶ νὰ βάλουν ἑ-
ναν πατριώτη τους ἱερομόναχο
Συμεών. Καὶ ποιοί, νομίζετε, εἶν’
οἱ οἱ Τραπεζοῦντιοι ἀρχόν-
τες; Εἶναι οἱ κατόπιν τόσο δυ-
νατοὶ καὶ περίφημοι Φαναριώτες,
ποὺ ἀρχίζουν νὰ δείχνουν πρῶ-
τη φορὰ τὴ δύναμή τους καὶ
ποὺ ἀργότερα φτάσανε τόσο ψη-
λὰ σ’ ἐπιρροή καὶ πλοῦτο. Λοι-
πὸν οἱ Τραπεζοῦντιοι ἀρχόντες
μέ τὸν παρὰ στὸ χέρι ζητήσαν
ἀπὸ τὸ Σουλτάνο νὰ διορίσῃ τὸ
Συμεών στὸν τόπον τοῦ Μάρκου.
Ὁ Σουλτάνος γέλασε μέ τὴ μω-
ρία τῶν ἀρχόντων, ποὺ πρῶτη
φορὰ βγάνανε στὴ μέση τὴ διω-
ροσκό, κ’ ἔκαμε τὸ θέλημά
τους. Ὁ Μάρκος ὁμως, ἂν καὶ
φώναζε κλῆρος καὶ λαὸς ἐναντί-
αυτοῦ, δὲν ἤθελε ν’ ἀναγνωρίσῃ
τὴν καθαίρεσίν του, καὶ ζήτησε
νὰ γίνῃ σύνοδος καὶ νὰ καθαίρε-
θῇ κανονικά. Τέλος ὁ Ξυλοκαρά-
βης μετατέθηκε στὴν Ἀρχιεπι-
σκοπή Ἀχρίδων.

Τότε ἔγινε πολυάριθμη σύνο-
δος γιὰ νὰ ἐξετάσῃ τὸ ζήτημα.
Ἦταν ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Συνόδου
ἦταν κ’ ὁ Φιλιππουπόλεως Κύρ
Διονύσιος. Μωραῖτες αὐτοῦ, εἶ-
χε παλιά φίλια καὶ σχέσεις μέ τὴν
κυρά Μάρω, μητριὰ τοῦ Σουλ-
τάνου, ἰσως πατριαρχικῆς, ποὺ
λοιπὸν γυναικα πολὺ δυνατὴ στὸ
σαράϊ, ἀφ’ οὗ κρατοῦσε τὸν τόπον
τῆς πεθαμένης βασιλίδος-Σουλτά-
νας, μητέρας τοῦ Σουλτάνου, καὶ
ἦταν βέβαια καὶ χριστιανή. Ἡ
κυρά Μάρω ἀποφάσισε νὰ κἀνῃ
τὸν Κύρ Διονύσιο πατριάρχη. Τὸ
κοινὸ ὁμως τῆς Πόλης, παππάδες
καὶ λαὸς, ἦταν χωρισμένοι σὲ
κόμματα, κ’ ἄλλοι θέλανε τὸν
ἐναν, ἄλλοι τὸν ἄλλον πατριάρ-
χη, ἄλλοι τὸν Ξυλοκαράβη κ’
ἄλλοι τὸ Συμεών. Τότε ἡ κυρά
Μάρω ἔβαλε σ’ ἕνα ἀσημένιο τα-
βυρὶ χιλιάδες φλουριά, καὶ
ἔδωκε στὸν Σουλτάνο.

— Τί εἶναι, τί τρέχει, μάννα;
ρώτησε ὁ βασιλιάς.

— Ἐγὼ ἕναν καλὸγερο, παιδί
μου, καὶ παρακαλῶ τὴν Ἀφεν-
τεία σου νὰ τὸν κάμω πατριάρ-
χη.

— Κάμε ὅπως ἀγαπᾷς ἐσὺ,
μάννα!

Καὶ πῆρε ὁ Σουλτάνος τὰ
φλουριά, κ’ ἔγινε ὁ ἀπὸ τῆ Φι-
λιππούπολιν κύρ Διονύσιος πα-
τριάρχης. Πρῶτος μ’ αὐτὸ τ’ ὀ-
νομα, καὶ ἔβδμος στὴ σειρά τῶν
πατριαρχῶν μετὰ τὴν Ἀλωση.
Ὁ ἀγαθὸς Διονύσιος ἔκαμε βέ-
βαια κακὰ νὰ δεχθῇ ἔκαμε βέ-
βαια κακὰ νὰ δεχθῇ τὸ θρόνον
ἀγορασμένο μέ χρήματα, καὶ
πλήρωσε ἀκριβὰ τὸν λαόν του
ἀργότερα, καὶ μετάνιωσε πι-
οῦ, γιὰ τὴν ἐστὶ ἀπόκτησε πολ-

λοὺς ἐχθρούς. Νὰ τώρα τὰ συν-
τομα περιστάτικα τῆς ζωῆς τοῦ
καινούργιου Παναγιωτάτου. Εἶ-
χε ἔρθει παιδί στὴν Πόλη. Ἐκεῖ
γινώρισε, κ’ ἀκολούθησε ὡς ὁ
ποταγτικὸς τὸν περίφημο μητρο-
πολίτη Μάρκον Ἐφέσου τὸν Εὐ-
γενικό. Καὶ γιὰ νὰ ἔχῃ τὴν καλὴ
μοῖρα ν’ ἀποκτήσῃ τέτοιο σοφὸ
«γέροντα», καὶ γιὰ νὰ ζήσῃ καὶ
ν’ ἀναθρεφθῇ καὶ παιδευθῇ τὴ
μοναχικὴ πολιτεία κοντὰ σὲ τέ-
τοιο τρανὸ δάσκαλο ὡς ἀνά-
στημάς του ἀληθινόν, πιστὸ καὶ
ἀξιο τοῦ γέροντά του, χειροτονή-
θηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Εὐγενικό
διάκος καὶ ἱερέας (ἱερομόναχος)
κ’ ἔμεινε ὅσο ζοῦσε ὁ Εὐγενικός
μαζὶ του. Κάποτε τὸν ἐβρίσκου-
με καλὸγερο στὴ μονὴ τῶν Μαγ-
γάνων. Ἀμὰ ἔπεσε ἡ Πόλη, σκλα-
βώθηκε κ’ αὐτὸς, καὶ πειὸ ἄρ-
γὰ ἐξαγοράστηκε ἀπὸ κάποιον
ἀρχόντα Ἀντριανοπολίτη λεγό-
μενο Κυρίτη. Ἐκεῖ, στὴν Ἀν-
τριανόπολη, ὁ Διονύσιος (ἀγνο-
οῦσε τὸ κοσμικὸ του ὄνομα) γινώ-
ρισε καὶ τὴν περίφημη κυρά-Μάρ-
ω, ὅπου αὐτὴ ἔμεινε μέ τὸν προ-
γονό της Σουλτάνο (χῆρα τοῦ
Σουλτάνου Μουράτ) καὶ κέρδι-
σε τὴν ἀγάπην της. Φαίνεται πὺς
μέ τὴ βοήθεια της ἔγινε καὶ μη-
τροπολίτης Φιλιππουπόλεως.

Ὁ Διονύσιος, ἂν καὶ ἦταν
πολὺ ἑμπνός κ’ ἐπιτήδειος, ὁμως
ὁ ἀναγνώστης δὲν πρέπει ἀπ’
αὐτὸ νὰ συμπεράνῃ πὺς ἦταν
πονηρὸς καὶ ἀχρεῖος. Ὁ Διονύ-
σιος ἦταν ἠνέρετος, ἀσκητικὸς
καὶ πολὺ ἱκανὸς στὰ χρέη του,
καὶ φυσικὰ, κατὰ τὰ ἤθη τὰ
Ἑλληνικά, κῆρσε τὸ φθόνον τῶν
μοχθηρῶν, καὶ μάλιστα ἐκείνων
ποὺ, ἀνυπόμονοι, φιλοδοξοῦσαν
τὸ θρόνον του, μέ τὴν πρόσφα-
πὺς τὸν ἀπόκτησε μέ χρήματα,
ὁμως ἀλήθεια γιὰ τὸν Διονύσιο
μέ τίς ἀρετὲς του καὶ τὴν ἱκα-
νότητά του κατάρθωσε νὰ διοί-
κησῃ τὸ πατριαρχεῖο ἀπὸ τὰ
1467 ὡς τὰ 1472, ὅπλ. 6 1/2 χρό-
νια. Τότε ὁ ἐχθρὸς διάβολος ἐ-
φθόνισε τὴν εἰρήνην τῆς Ἐκκλη-
σίας κ’ ἔβαλε ζιζάνια στὴ καρ-
δίαν τῶν καλὸγερικῶν. Διαλαλή-
θηκε λοιπὸν ὅτι ὁ Διονύσιος, δι-
νας σκλάβος τῶν Τούρκων, εἶχε
περιτεμῆθῃ. Ὁ θόρυβος ἀγριεῦε,
ἡ Ἐκκλησία σαλευόταν ἀπ’ τὴν
τρικυμιά, τῆς Πόλης ὁ σκλαβω-
μένος ἀέρας γέμιζε ἀπὸ φοβέ-
ρες, ἀπὸ βριασιές, γεννήματα συ-
κοφαντικὰ τοῦ πονηροῦ. Ἀμὰ πα-
ράγινε τὸ κακόν, ἀποφασίστηκε
νὰ γίνῃ μεγάλη σύνοδος καὶ νὰ
ἐξετάσῃ τὸ φοβερὸ ζήτημα. Συ-
ναχτήκανε λοιπὸν στὴν Πόλη Ἐ-
πίσκοποι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι,
παππάδες κ’ ἀρχόντες κοσμικοί,
καὶ κοινὸς λαὸς ἀπειρὸς τριγύ-
ρω. Τότε σηκώθηκαν οἱ κατήγο-
ροι κληρικοὶ κ’ ἀναπτύξαν πα-
ρυσία ὅλου τοῦ κόσμου τὴν κα-
τηγορίαν τὴν τρομερήν. Ὁ Πατρι-
άρχης ὠρκεῖτο πὺς ὅλα ἦταν
νέματα, συκοφαντία καθαρή.
Οἱ κατήγοροι ἐπιμένανε πειὸ δυ-
νατά. Ὁ Πατριάρχης παρακα-
λοῦσε, ἰκέτευε μέ τὰ δάκρυα τοῦ
χλωμοῦ τοῦ πρόσωπο. Ὅμως κα-
τήγοροι, δικαστὲς καὶ λαὸς τρι-
γύρω, ὅλοι κραυγάζανε ἀγρία
καὶ προστάζανε νὰ δοθῇ ἡ ἀπο-
δείξι, ἡ ἀλάθευτη, ἀπὸ τὸν Πα-
τριάρχη.

— Μὴν ἐπιμένετε, ἀδελφοὶ χρι-

στιανοί, συλλογισθῆτε τὴν ντρο-
πὴ τοῦ Πατριάρχῃ συλλογισθῆτε
ὅτι πλέον ἐγὼ, ὁ ταπεινὸς δού-
λος τοῦ Θεοῦ, ἀφ’ οὗ σὰς δώσω
τὴν ἀπόδειξιν ποὺ ζητᾶτε, δὲν
ἔχω πλέον νὰ σταθῶ στὸ
θρόνον τὸ πατριαρχικόν. Μὴ γη-
ρεῦετε ἀπόδειξιν τόσο τρομερήν,
ποὺ θὰ ρίξῃ ντροπὴν μεγάλην καὶ
σ’ ἐμένα τὸν ταπεινὸ δούλο τοῦ
Κυρίου καὶ σ’ ἐσᾶς τοὺς ἰδίους.

— Τὴν ἀπόδειξιν, γλήγορα τὴν

ἀπόδειξιν! φωνάζανε χιλία στό-
ματτα.

Τότε ὁ Πατριάρχης ἔσκυψε μέ
τρεμουλιασμένα χέρια, σήκωσε
τὰ ράσα κ’ ἔδειξε τὸ λιπιδασκρό
τοῦ σώματός καὶ κατὰ τοὺς καθι-
σμένους δικαστάδες του καὶ κα-
τὰ τὸν ἄθλιο καὶ μαρὸ λαόν. Τό-
τε εἶδαν ὅλοι τὴν καθαρότητα
καὶ παρθενίαν του, κ’ ἔμειναν ἔσ-
φαισμένοι καὶ ξεροί, χωρὶς νὰ
μποροῦνε νὰ μιλήσουν.

Ντροπιασμένοι πῆσανε στὰ πό-
δια του, καὶ τοῦ ζητοῦσαν συ-
χώρησιν γιὰ τὸ κακόν ποὺ τοῦχαν
κάμει. Αὐτὸς ἔμεινε ἀμίλητος
μπροστὰ τους. Τὸν παρακαλοῦ-
σαν ὅλοι, ρασοφόροι καὶ λαός,
νὰ μὴ φύγῃ ἀπ’ τὸ Πατριαρχεῖο,
νὰ μὴ παραιτηθῇ. Αὐτὸς τοὺς
κύτταξε βουβός, σιγὰ-σιγὰ, σή-
κωσε ψηλὰ τὰ χέρια, κ’ ἔριξε
στ’ ἀμαρτωλὰ κεφάλια τους τρο-
μερὸν ἀφορισμόν· καταράστηκε
τοὺς δραστές καὶ τοὺς συνε-
γούς. Ἀνοίξε δρόμον ἀνάμεσόν
τους (ὅλα τὰ εἶχε ἐτοιμασμένα
ἀπὸ πρῶτύτερα) καὶ πέρασε.
Καὶ βγήκε ἀπὸ τὴν Πόλην μέ τὰ
πράματα του καὶ τὸ βίόν του φορ-
τωμένο, καὶ χάθηκε ἀπὸ τὰ μά-
τια τῶν κακῶν. Ἀργότερα ἀκού-
στηκε στὸ μοναστήρι τῆς Κοσι-
νίτσας, κοντὰ στὴ Χρυσούπολη,
ὅπου καταγινώτανε ὁ ἔργα ἀρε-
τῆς, χιτίζοντας μοναστηριακά
κελλιά, καλλιεργώντας τὰ χτή-
ματα τοῦ μοναστηριοῦ κλπ. Ἦρ-
θε ὁμως ὥρα, καὶ ἡ Ἐκκλησία,
ἀνάμεσα στοὺς ταπεινοὺς ἀγῶ-
νες γιὰ τὸ θρόνον τῆς Κωνσταντι-
νουπόλεως, ἀναζήτησε τὸν ἐνάρε-
το Διονύσιο, γιὰ νὰ ἐιρηνέψῃ τίς
φαστρίες ποὺ τραγούντανε μεταξύ
τους.

Δεκαπέντε χρόνια καλογέρευε ὁ
μακάριος Διονύσιος στὴν Κοσινί-
τσα, ὅπλ. ἀπὸ τὰ 1472 ὡς τὰ
1489, καὶ πάλιν ἀνέβηκε στὸ θρό-
νον τὸν Πατριαρχικόν. Κατὰ τὴ
δεύτερη αὐτῆς πατριαρχείας τοῦ
ἔδειξε καὶ πάλιν μεγάλο ἔηλο
πῆρ τῆς Ἐκκλησίας. «Τὰ εἰσοδ»,
ἡματα ἦσαν εἰς τὰ χέρια του· ἦ-
ταν ἠνέρετος, καλογερισκός, ἡ-
στεῖαν πολὺν καὶ ἀγρυπνίαν εἰ-
στέλει, πῆρ ἐπεριπᾶται, καὶ ἄλο-
γον ποτὲ δὲν ἐκαβαλλίκευσε...
Καὶ ἦτο μεγάλῃ εἰρήνῃ καὶ ὁμό-
νοια εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεγά-
λῃν Ἐκκλησίαν...» Ἐμεινε δὺδ
χρόνια καὶ ἔξη μῆνες στὸ θρόνον
καὶ πάλιν παραιτήθηκε.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κα-
θαγίασε τὸ μακάριο Διονύσιο,
καὶ ἡ μνήμη του ἀγεται στὴ μο-
νὴ τῆς Κοσινίτσας, ὅπου σώζε-
ται καὶ τὸ λειψανόν του. Ὑπάρ-
χει τυπωμένη καὶ ἡ ἀκολουθία
του.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Πατριάρχης

κατηγορούμενος

1467-1472.
Hecia. 1482 Davares.
Dionysius Dioneus

α νάνα αλήθει
ως είπα, δὲ χω
τὸ σπίτι. Δὲ ζήλ
τοῦ άλλουνοῦ
φαρμακερὸ δὲν
ἐνοῦ τῆ χαρά. Κι
τὸ μεροκάμα
μὲ τοῦ σπιτιοῦ τ
ὀρη μὲ τὸ λιγού
μὲ τὸ νοῦ πλο
Ἄς χαίρωνται
μὲ γειά τους
καλά πού ἡ μοί
τε.
ισουμε στὸν κα
υδοστή καὶ στὶς
άζοντας τὰ πλού
αστα, χύνοντας
γιά του βρῦσες
μία τοῦ κόσμου

α' αὐτὸς κάπνι νά
ἀρχόντισσα καὶ
τρονὸ, καὶ τὸ ζη
τῆς ἰσχύ σου
ἐνός καὶ πα
δ ποιητῆς συμβι
ὸς εἶνε κ' αὐτὸς,
τῆ του) ἀν μάχεις
ἀλ. τῆ νά μάς κε
ίμως μήτε αὐτὴ ἡ
τὸν τραγουδιση,
ναι πίσω ὅλα του
κάρθουνα γίνον
γμὴ τὰ χρυσάφια
πού ἔχουσε στὴν
ροῦ. Παῦει ὁ τρα
γουδοῦ, κα' ὁ
εἶνοι οἱ μοιρασμέ
καὶ φεύγοντας ἀ
τῆ τὴν πόρτα, ξ
εἰ ὅσα μοίρασε
πικρόλογα τὰ κά

φένει μου, ντορβάς
(καὶ δεκανίκι,
ἀ σκυλιά καὶ πέντε
(δένα λῆνοι.
, ἡ διοφία γλῆγο
(να νά σ' ἀφήση
διοφφὴ βάλεινε
(στὸ ζεμπιλί,
να μὴ τὴν
ἄλλοι.

Εἶχε ἀνεβῆ στὸν πατριαρχικὸ
θρόνο τῆς Πόλης, ὅχι πολὺν και
ρὸ πρὶν, ὁ Μάρκος ὁ Ξυλοκαρά
βης, ἀφοῦ ὁ προκατόχος του Ἰ
ωάσαφ ἔχασε τὸ θρόνο, μὰ ἔχα
σε καὶ τὰ γένεια του κομμένα
μὲ σουλτανικὴ προσταγὴ γιὰ τὴ
ἀντιστάθηκε στὸ θέλημα τοῦ
Σουλτάνου. Ὁ Μάρκος δὲν ἔμει
νε πολὺν καιρὸ στὸ θρόνο τὸν
πατριαρχικὸ, κ' ἀνάψανα τὰ
σκάνταλα τριγύρω του. Οἱ Τρα
πεζοῦντιοι ἀρχόντες, δυνατοὶ στὸ
σαράϊ τὸ βασιλικό, ἔχοντας τὰ
παιδιά τους κοντὰ στὸ βασιλιά
μὲ μεγάλα ἀξιώματα, θέλανε
καὶ καλὰ νὰ ρίξουν τὸ Μάρκο
ἀπὸ τὸ θρόνο, καὶ νὰ βάλουν ἑ
ναν πατριώτη τους Ιερομόναχο
Συμεὼν. Καὶ ποιοὶ νομίζετε, εἰν'
αὐτοὶ οἱ Τραπεζοῦντιοι ἀρχόν
τες; Εἶναι οἱ κατόπιν τόσο δυ
νατοὶ καὶ περίφημοι Φαναριώτες,
πού ἀρχίζουν νὰ δείχνουν πρῶ
τῇ φορὰ τῇ δυνάμει τους καὶ
πού ἀργότερα φτάσανε τόσο ψη
λά σ' ἐπιρροὴ καὶ πλοῦτο. Λοι
πὸν οἱ Τραπεζοῦντιοι ἀρχόντες
μὲ τὸν παρὰ στὸ χέρι ζητήσαν
ἀπὸ τὸ Σουλτάνο νὰ διορίσῃ τὸ
Συμεὼν στὸν τόπο τοῦ Μάρκου.
Ὁ Σουλτάνος γέλασε μὲ τὴ μα
ρία τῶν ἀρχόντων, πού πρῶτῃ
φορὰ βγάνανε στὴ μέση τὴ δω
ροδοκία, κ' ἔκαμε τὸ θέλημά
τους. Ὁ Μάρκος ὅμως, ἀν καὶ
φώναζε κλήρος καὶ λαὸς ἐναντί
του, δὲν ἠθέλε ν' ἀναγνωρίσῃ
τὴν καθαιρέσή του, καὶ ζήτησε
νὰ γίνῃ σύνοδος καὶ νὰ καθαιρε
θῇ κανονικά. Τέλος ὁ Ξυλοκαρά
βης μετατέθηκε στὴν Ἀρχιεπι
σκοπὴ Ἀχριδῶν.

Τότε ἔγινε πολυάριθμη σύνα
δος γιὰ νὰ ζητάσῃ τὸ ζήτημα.
Ἐνας ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Συνόδου
ἦταν κ' ὁ Φιλίππου ὁλως Κύρ
Διονύσιος, Μωραΐτης αὐτὸς, εἶ
χε παλιὰ φίλια καὶ σχέση μὲ τὴν
κυρά Μάρω, μητριὰ τοῦ Σουλ
τάνου, ἴσως πατριώτισσά του,
λοιπὸν γυναικα πλὴν δυνατὴ στὸ
Σαράϊ, ἀφοῦ κρατοῦσε τὸν τόπο
τῆς πεθαμένης βασιλίδος Σουλτά
νας, μητέρας τοῦ Σουλτάνου, καὶ
ἦταν βέβαια καὶ χριστιανή. Ἡ
κυρά Μάρω ἀποφάσισε νὰ κἀνῃ
τὸν Κύρ Διονύσιο πατριάρχη. Τὸ
κοινὸ ὅμως τῆς Πόλης, παππάδες
καὶ λαὸς, ἦταν χωρισμένοι σὲ
κόμματα, κ' ἄλλοι θέλανε τὸν
ἐναν, ἄλλοι τὸν ἄλλον πατριάρ
χη, ἄλλοι τὸν Ξυλοκαράβη κ'
ἄλλοι τὸ Συμεὼν. Τότε ἡ κυρά
Μάρω ἐβάζε σ' ἕνα ἀσημένιο τα
μὴ δυὸ χιλιάδες φλουριά, καὶ
πῆγε στὸ Σουλτάνο.

— Τί εἶναι, τί τρέχει, μάννα ;
ρώτησε ὁ βασιλιάς.

— Ἐγὼ ἕναν καλόγερο, παιδί
μου, καὶ παρακαλῶ τὴν Ἀφεν
τεία σου νὰ τὸν κάμω πατριάρ
χη.

— Κάμε ὅπως ἀγαπᾷς ἐσὺ,
μάννα !

Καὶ πῆρε ὁ Σουλτάνος τὰ
φλουριά, κ' ἔγινε ὁ ἀπὸ τῆ Φι
λιππούπολη κύρ Διονύσιος πα
τριάρχης. Πρῶτος μ' αὐτὸ τ' ὀ
νομα, καὶ ἐξῆς οὐκ ἐπὶ τῇ σειρά τῶν
Πατριαρχῶν μετὰ τὴν Ἄλωση.
Ὁ ἀγαθὸς Διονύσιος ἔκαμε βέ
βαια κακὰ νὰ δεχθῇ τὸ θρόνο
ἀγορασμένο μὲ χρήματα, καὶ
πλήρωσε ἀκριβὰ τὸ λάθος τοῦ
ἀργότερα, καὶ μετάνιωσε πι

λοὺς ἔχθοντες. Νὰ τώρα τὰ σύν
τομα περιστατικά τῆς ζωῆς τοῦ
καινούργιου Παναγιωτάτου. Εἶ
χε ἔρθῃ παιδί στὴν Πόλη. Ἐκεῖ
γνώρισε, κ' ἀκολούθησε ὡς ὀ
ποταχτικὸς τὸν περίφημο μητρο
πολίτη Μάρκον Ἐφέσου τὸν Εὐ
γενικό. Καὶ γιὰ νὰ ἔχη τὴν καλὴ
μοῖρα ν' ἀποχτήσῃ τέτοιο σοφὸ
ἐγερντῶνα, καὶ γιὰ νὰ ζήσει καὶ
ν' ἀναθρεφθῇ καὶ παιδευθῇ τῇ
μοναχικῇ πολιτεία κοντὰ σὲ τέ
τοιο τρανὸ δάσκαλο ὡς ἀνά
στημά του ἀληθινὸ, πιστὸ καὶ
ἀξιο τοῦ γέροντά του, χειροτονή
θηκε ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Εὐγενικό
διάκος καὶ Ιερέας (Ιερομόναχος)
κ' ἔμεινε ὅσο ζοῦσε ὁ Εὐγενικός
μαζί του. Κάποτε τὸν ἐβρίσκου
με καλόγερο στὴ μονὴ τῶν Μαγ
γάνων. Ἀμὰ ἐπεσε ἡ Πόλη, σκλα
βώθηκε κ' αὐτὸς, καὶ πειὸ ἀρ
γὰ ξαγοράστηκε ἀπὸ κάποιον
ἀρχοντα Ἀντριανοπολίτη λεγό
μενο Κυρίση. Ἐκεῖ, στὴν Ἀν
τριανόπολη, ὁ Διονύσιος (ἀγνώ
στο τὸ κοσμικὸ του ὄνομα) γγώ
ρισε καὶ τὴν περίφημη κυρά-Μάρ
ω, ὅπου αὐτὴ ἔμεινε μὲ τὸν προ
γονό της Σουλτάνο (χῆρα τοῦ
Σουλτάνου Μουράτ) καὶ κέρδι
σε τὴν ἀγάπῃ της. Φαίνεται πῶς
μὲ τὴ βοήθειά της ἔγινε καὶ μη
τροπολίτης Φιλίππου ὁλως.

Ὁ Διονύσιος, ἀν καὶ ἦταν
πολὺ Εὐσεβὲς κ' ἐπιτήδειος, ὅμως
ὁ ἀναγνώστης δὲν πρέπει ἀπ'
αὐτοῦ νὰ συμπεράνῃ πῶς ἦταν
πονηρὸς καὶ ἀγρίος. Ὁ Διονύ
σιος ἦταν ἐνῆρετος, ἀσκητικὸς
καὶ πολὺ ἱκανὸς στὰ χρέη του,
καὶ φυσικά, κατὰ τὰ ἤθη τὰ
Ἑλληνικά, κίνησε τὸ θρόνο τῶν
μοιθηρῶν, καὶ μάλιστα ἐκείνων
πού ἀνυπόμονοι, φιλοδοξοῦσαν
τὸ θρόνο του, μὲ τὴν πρόφαση,
πῶς τὸν ἀπόχτησε μὲ χρήματα,
ὅμως ἀλήθεια γιὰ τὸ Διονύσιος
μὲ τίς ἀρετὲς του καὶ τὴν ἱκα
νότητά του κατάρθωσε νὰ διοι
κῆσῃ τὸ πατριαρχεῖο ἀπὸ τὰ
1467 ὡς τὰ 1472, ὅλ. 6 1/2 χρό
νια. Τότε ὁ ἐχθρὸς διάβολος ἐ
φθόνησε τὴν εἰρήνῃ τῆς Ἐκκλη
σίας κ' ἐβάζε ζιζάνια στὶς καρ
διὰς τίς καλογερικὲς. Διαλαλή
θηκε λοιπὸν ὅτι ὁ Διονύσιος, δυ
τας σκλάβος τῶν Τούρκων, εἶχε
περιτμηθῇ. Ὁ θόρυβος ἀγρίευε,
ἡ Ἐκκλησία σαλεύονταν ἀπ' τὴν
τρικυμία, τῆς Πόλης ὁ σκλαβω
μένος ἀέρας γέμιζε ἀπὸ φοβέ
ρες, ἀπὸ βρισιές, γεννήματα συ
κοφαντικὰ τοῦ πονηροῦ. Ἀμὰ πα
ράγινε τὸ κακὸ, ἀποφασίστηκε
νὰ γίνῃ μεγάλη σύνοδος καὶ νὰ
ζητάσῃ τὸ φοβερὸ ζήτημα. Συ
ναχτήκανε λοιπὸν στὴν Πόλη Ἐ
πισκοποὶ καὶ Ἀρχιεπίσκοποι,
παππάδες κ' ἀρχόντες κοσμικοί,
καὶ κοινὸς λαὸς ἀπειρος τριγύ
ρω. Τότε σηκώθηκαν οἱ κατήγο
ροι κληρικοὶ κ' ἀναπτύξαν πα
ρουσία ὅλου τοῦ κόσμου τὴν κα
τηγορίαν τὴν τρομερή. Ὁ Πατρι
άρχης ὀρκιζότανε πῶς ὅλα ἦτα
νε ψέματα, συκοφαντὰ καθαρή.
Οἱ κατήγοροι ἐπιμένανε πειὸ δυ
νατά. Ὁ Πατριάρχης παρακα
λοῦσε, ἰκέτευε μὲ τὰ δάκρυα στὸ
χλωμὸ τοῦ πρόσωπο. Ὅμως κα
τήγοροι, δικαστὲς καὶ λαὸς τρι
γύρω, ὅλοι κραυγάζανε ἀγρία
καὶ προτάζανε νὰ δοθῇ ἡ ἀπό
δειξη, ἡ ἀλάθευτη, ἀπὸ τὸν Πα
τριάρχη.

στιανοὶ συλλογισθῆτε τὴ ντρο
πὴ τοῦ Πατριάρχῃ' συλλογισθῆτε
ὅτι πλέον ἐγὼ, ὁ ταπεινὸς δοῦ
λος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ σὰς δώσω
τὴν ἀπόδειξη πού ζητάτε, δὲν
ἡμπορῶ πλέον νὰ σταθῶ στὸ
θρόνον τὸ πατριαρχικό. Μὴ γη
ρεῦετε ἀπόδειξη τόσο τρομερή,
πού θὰ ρίξῃ ντροπὴ μεγάλη καὶ
σ' ἐμένα τὸν ταπεινὸ δοῦλο τοῦ
Κυρίου καὶ σ' ἐσὰς τοὺς Ἱδιους.
— Τὴν ἀπόδειξη, γλῆγορα τὴν

ἀπόδειξη ! φωνάζανε χιλιά στὸ
ματα.

Τότε ὁ Πατριάρχης ἔσκυψε μὲ
τρεμουλιασμένα χέρια, σήκωσε
τὰ ράσα κ' εἶδειξε τὸ λιπόσαρκό
τοῦ σῶμα καὶ κατὰ τοὺς καθι
σμένους δικαστάδες του καὶ κα
τὰ τὸν ἄθλιο καὶ μαρὸ λαό. Τό
τε εἶδαν ὅλοι τὴν καθαρότητα
καὶ παρθενία του, κ' ἔμειναν ἐκ
πνισμένοι καὶ ξεροί, χωρὶς ἂν
μποροῦνε νὰ μιλήσουν.

Ντροπιασμένοι πέρασε στὰ πό
δια του, καὶ τοῦ ζητοῦσαν συ
χώρεση γιὰ τὸ κακὸ πού τοῖχαν
κάμει. Αὐτὸς ἔμεινε ἀμύλητος
μπροστά τους. Τὸν παρακαλοῦ
σαν ὅλοι, ρασοφόροι καὶ λαὸς,
νὰ μὴ φύγῃ ἀπ' τὸ Πατριαρχεῖο,
νὰ μὴ παραιτηθῇ. Αὐτὸς τοὺς
κῦτταζε βουβός, σιγά-σιγά, σή
κωσε ψηλά τὰ χέρια, κ' ἔρριξε
στ' ἀμαρτωλὰ κεφάλια τους τρο
μερὸν ἀφορισμό· καταράστηκε
τοὺς δραστές καὶ τοὺς συνερ
γούς. Ἀνοίξε δρόμο ἀνάμεσά
τους (ὅλα τὰ εἶχε ἐτοιμασμένα
ἀπὸ πρωτύτερα) καὶ πέρασε.
Καὶ βγήκε ἀπὸ τὴν Πόλη μὲ τὰ
πράματά του καὶ τὸ βίό του φορ
τωμένο, καὶ χάθηκε ἀπὸ τὰ μά
τια τῶν κακῶν. Ἀργότερα ἀκού
στηκε στὸ μοναστήρι τῆς Κοσι
νίτσας, κοντὰ στὴ Χρυσόπολη,
ὅπου καταγινόνταν σ' ἔργα ἀρε
τῆς, χιτίζοντας μοναστηριακὰ
κελλιὰ, καλλιεργώντας τὰ γη
ματα τοῦ μοναστηριοῦ κλπ. Ἦρ
θε ὅμως ὥρα, καὶ ἡ Ἐκκλησία,
ἀνάμεσα στοὺς ταπεινοὺς ἀγῶ
νες γιὰ τὸ θρόνο τῆς Κωνσταντι
νούπολης, ἀναζητήσε τὸν ἐνῆρε
το Διονύσιο, γιὰ νὰ εἰρηνέψῃ τίς
φατρίες πού τραγῶντανε μεταξὺ
τους.

Δεκεφτὰ χρόνια καλογέρευε ὁ
μακάριος Διονύσιος στὴν Κοσινί
τσα, ὅλ. ἀπὸ τὰ 1472 ὡς τὰ
1489, καὶ πάλιν ἀνέβηκε στὸ θρό
νο τὸν Πατριαρχικό. Κατὰ τὴ
δεύτερη αὐτὴ πατριαρχεῖα του
ἐδείξε καὶ πάλι μεγάλο ζήλο ὁ
πὲρ τῆς Ἐκκλησίας. «Τὰ εἰσοδή
ματα ἦσαν εἰς τὰ χέρια του ἦ
ταν ἐνῆρετος, καλογερικός, νη
στεῖαν πολὺν καὶ ἀγρυπνίαν εἶ
χεν, πεζὸς ἐπεριπάτει, καὶ ἀλο
γον ποτὲ δὲν ἐκαβαλλίκευσε...
Καὶ ἦτο μεγάλη εἰρήνη καὶ ὁμό
νοια εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Μεγά
λην Ἐκκλησίαν...» Ἐμεινε δυὸ
χρόνια καὶ ἔξη μῆνες στὸ θρόνο
καὶ πάλι παραιτήθηκε.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κα
θαγίασε τὸ μακάριο Διονύσιο,
καὶ ἡ μνήμη του ἀγεται στὴ μο
νὴ τῆς Κοσινίτσας, ὅπου σώζε
ται καὶ τὸ λείψανό του. Ὑπάρ
χει τυπωμένη καὶ ἡ ἀκολουθία
του.